

Tuuli Aaltonen

OMAISYHTEISTYÖ KAUNISJÄRVEN VANHAINKODISSA

Hoitotyön koulutusohjelma

2014

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	OMAI SYHTEISTYÖ PITKÄAIKAISHOIDOSSA	6
2.1	Omainen	6
2.2	Yhteistyö	6
2.3	Yhteistyön muodot.....	7
2.4	Pitkäaikaishoito.....	9
3	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS TAVOITTEET JA TUTKIMUSONGELMAT	10
4	TUTKIMUKSEN EMPIIRINEN TOTEUTTAMINEN	10
4.1	Kohderyhmä	10
4.2	Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruu	11
4.3	Aineiston käsittely ja analyysi.....	13
5	TUTKIMUSTULOKSET.....	14
5.1	Taustatiedot.....	14
5.2	Kaunisjärven vanhainkodin ilmapiiri.....	16
5.3	Henkilökunta.....	16
5.4	Vuorovaikutus.....	17
5.5	Yhteistyö henkilökunnan kanssa	18
5.6	Yhteistyö omahoitajan kanssa	19
5.7	Yhteistyön tukeminen	20
5.8	Toiminta yhteistyön edistämiseksi.....	21
5.9	Omaisten toiveita yhteistyön kehittämiseen	22
6	POHDINTA.....	23
6.1	Tutkimustulosten tarkastelu	23
6.2	Tutkimuksen luotettavuus.....	24
6.3	Tutkimuksen eettisyys	24
6.4	Kehittämisehdotukset.....	25
6.5	Jatkotutkimushaasteet	26
6.6	Oma ammatillinen kehittyminen	27
	LÄHTEET	28
	LIITTEET	

OMAISYHTEISTYÖ KAUNISJÄRVEN VANHAINKODISSA

Aaltonen, Tuuli
Satakunnan Ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Rauma
Terveystieteiden koulutusohjelma
Marraskuu 2014
Ohjaaja: Pirilä, Ritva
Sivumäärä: 28
Liitteitä: 4

Asiasanat: omainen, yhteistyö, pitkäaikaishoito

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää ja kuvata, mitä mieltä Kaunisjärven vanhainkodin omaiset ovat yhteistyöstä hoitohenkilökunnan kanssa ja miten he toivovat, että yhteistyötä kehitetään. Tavoitteena oli tuottaa tietoa, jonka avulla omaisten ja hoitohenkilökunnan välistä yhteistyötä voidaan kehittää.

Tutkimus oli kvantitatiivinen ja aineisto kerättiin tätä tutkimusta varten tehdyllä kyselylomakkeella. Kyselylomakkeet lähetettiin postitse Kaunisjärven vanhainkodissa pitkäaikaishoidossa olevien asukkaiden omaisille (n=93). Kyselyyn vastanneita oli 53, jolloin vastausprosentti oli 57 %. Tutkimusaineisto kerättiin toukokuussa 2014. Aineisto analysoitiin kesällä 2014. Tutkimustulosten selkeyttämiseksi käytettiin taulukoita. Enemmistö kyselyyn vastanneista oli asukkaiden lapsia ja naisia iältään 60–80 -vuotiaita. Tutkimustulosten mukaan ilmapiiri Kaunisjärvellä on hyvä. Yhteistyötä hoitohenkilökunnan kanssa pidettiin sujuvana. Yhteistyö omahoitajan kanssa koettiin liian vähäiseksi.

Omaiset toivoivat säännöllisiä palavereja omahoitajan kanssa ja enemmän tietoa omaisen voinnista. Tiedottamiseen vanhainkodin yleisistä asioista oltiin tyytyväisiä. Hoitajien toivottiin tulevan juttelemaan omaisten kanssa enemmän. Tärkeänä pidettiin myös sitä, että hoitajat tunsivat vanhuksen elämän historiaa. Osaa omaisista ei ollut kutsuttu hoito- ja palvelusuunnitelman laadintaan eikä tarkastustilaisuuksiin.

Tutkimustuloksista voidaan tehdä johtopäätös, että omaiset ovat tyytyväisiä perushoitoon ja luottavat, että vanhuksesta pidetään hyvää huolta. Omaiset toivovat hoitajien olevan aktiivisempia vuorovaikutustilanteissa. Jatkossa voisi tutkia hoitajien kokemuksia omaisyhteistyöstä. Koulutusta omaisyhteistyöstä voisi myös harkita.

CO-OPERATION BETWEEN PERSONNEL AND RELATIVES IN
KAUNISJÄRVI NURSING HOME

Aaltonen, Tuuli
Satakunta University of applied Sciences
Degree programme in nursing
November 2014
Number of pages: 28
Tutor: Pirilä, Ritva
Appendices: 4

Keywords: relative, co-operation, long-term care.

The purpose of this thesis was to find out and describe what the nursing home relatives think about co-operation between nursing staff and relatives and how they would like to improve the co-operation. The aim of the study was to provide information which helps to improve co-operation between personnel and relatives.

This was a quantitative study. Material was collected with questionnaire. Questionnaires (n=93) were sent to all the relatives whose family member was living in the Kaunisjärvi nursing home permanently. 53 returned their answer and the response rate was 57 %. Material for the study was collected on May 2014 and it was analyzed on summer 2014. Tables were used to clarify the results of this study. A majority group of answerers were women and children of the nursing home residents with the age of 60-80 years. By the results of the study, the ambiance is good. Co-operation between nursing staff and relatives was found smooth. Co-operation with carer was found slight.

Relatives wished to have regular meetings with carer and to have more information about the nursing home resident's condition. Communication about general information about nursing home was found to satisfy. Answerers wished that nursing home staff would be more pro-active to start a discussion with relatives. It was also found important that nursing home staff would know more about the resident's life history. Some of the relatives were not invited into nursing and amenity planning/auditing.

The conclusion of the study is that relatives are satisfied about the basic care of Kaunisjärvi nursing home and they trust that senior is taken care well. Relatives wished nursing home staff to be more active on situation of interaction. Follow-on could be a study of the carer point of view about the cooperation between nursing home staff and relatives. Training of co-operation between nursing home staff and relatives could be also considered.

1 JOHDANTO

Olen työskennellyt vanhusten hoidossa viime vuodet, jonka vuoksi halusin opinnäytetyöni liittyvän vanhuksiin. Väestön ikärakenne muuttuu tulevaisuudessa. Ennusteen mukaan vuonna 2030 Suomessa on 1 400 000 yli 65-vuotiasta, ja heistä yli puolet on yli 75-vuotiaita. (Huttunen 2008.) Vanhuspalveluiden tehtävänä on turvata vanhuk- selle yksilöllinen hoito ja hoiva. Ikäihmisten palveluiden laatusuosituksen tavoitteena on edistää vanhusten hyvinvointia ja parantaa palveluiden laatua. Omaiset, läheiset ja muu lähiverkosto ovat tärkeitä vanhuksen hyvinvoinnin turvaajia. Laadukas palvelu- toiminta on asiakaslähtöistä ja mahdollistaa vanhuksen ja hänen läheistensä osallis- tumisen palvelua koskevaan päätöksentekoon. (Kotiranta& Laakso 2011.)

Idea opinnäytetyön aiheesta tuli Kaunisjärven vanhainkodin johtajalta. Kaunisjärven vanhainkodissa on aktiivisesti haluttu lisätä omaisyhteistyötä. Omaisyhteistyö koe- taan tärkeänä osana kokonaisvaltaista hoitotyötä. Vuosi sitten perustettiin omaisraati, joka kokoontuu säännöllisesti. Jokaiselle uudelle asukkaalle ja hänen omaisilleen pi- detään tupaantuliaiset. Tupaantuliaisissa keskustellaan vanhuksen elämästä. Vanhuk- sen omaisella on mahdollisuus osallistua hoito- ja palvelusuunnitelman tekoon. (Koski henkilökohtainen tiedonanto 13.11. 2013.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää ja kuvata, mitä mieltä Kaunisjärven vanhainkodissa asuvien omaiset ovat yhteistyöstä hoitohenkilökunnan kanssa ja mi- ten he toivovat sitä kehitettävän. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa, jonka avulla voidaan kehittää omaisyhteistyötä Kaunisjärven vanhainkodissa.

Suomessa on alettu vasta viime aikoina kehittää omaisyhteistyötä vanhusten hoidos- sa. Joitakin omaisyhteistyön kehittämisprojekteja on ollut. Esimerkiksi Turun kau- pungin sosiaali- ja terveystoimessa vuosina 2007 - 2011 toteutettiin ”Omaisena lai- toksessa”-projekti (Tamminen 2012, 17). Hämeenlinnan seudulla toteutettiin POLKKA- hanke (Palvelujen, osaamisen ja laadun kehittäminen Kanta-Hämeessä asiakaslähtöisesti) vuosina 2009 – 2011. Polkka – hankkeen osana järjestettiin omai- syhteistyökoulutusta vanhainkotien hoitajille. (Koivisto & Mäntysaari 2012,11.)

2 OMAISYHTEISTYÖ PITKÄAIKAISHOIDOSSA

Omaisyyhteistyö tarkoittaa ammattihenkilöstön ja omaisten välistä yhteistyötä. Omaisyyhteistyö tukee asukas- ja perhelähtöistä hoitotyötä. Omaisyyhteistyö ja sen kehittäminen vahvistavat asukaslähtöistä toimintakulttuuria. Kodin ulkopuolisessa hoitoympäristössä on tärkeää huomioida, mitä omaisilla on annettavana hoitotyön käytäntöihin ja hoitokodin arkeen. (Kotiranta 2012.)

2.1 Omainen

Omainen voi olla ikääntyneen sukulainen kuten puoliso, lapsi tai jokin muu läheinen kuten ystävä. Omainen on tärkeä yhteistyökumppani, joka auttaa hoitohenkilökuntaa ymmärtämään vanhuksen taustaa ja käyttäytymistä. (Vaarama & Voutilainen 2002, 77.)

Omaisets ovat vanhusten hoidossa tärkeä voimavara ja kuuluvat kiinteästi hoidettavan vanhuksen elämään. Koti- ja laitoshoidossa omaisilla on erilaisia rooleja. Perheen rooli hoidossa saattaa vaihdella aktiivisesta passiiviseen. Kaikilla ihmisillä on oma tapansa olla mukana hoidossa ja jokainen rooli vaatii hoitohenkilökunnalta yksilöllistä tapaa toimia omaisten kanssa. Henkilökunnan olisi hyvä aktiivisesti tarjota tietoa ja yhteistyötä omaisille. (Vaarama & Voutilainen 2002, 77-78.)

Tässä opinnäytetyössä omaisella tarkoitetaan läheistä ihmistä. Se voi olla puoliso, lapsi, muu sukulainen tai ystävä. Omainen on henkilö, joka käy vanhuksen luona ja hoitaa hänen asioitaan.

2.2 Yhteistyö

Suomisanakirjan mukaan yhteistyö tarkoittaa jonkun muun kanssa yhdessä tehtyä työtä (Suomisanakirja 2014). Hoitajan ja omaisen hyvän yhteistyön edellytyksenä on, että molemmat pitävät yhteistyötä tärkeänä. Vanhuksen saapuminen laitokseen on tärkeä vaihe yhteistyön rakentumisessa. Tulovaiheessa tulisi olla riittävästi aikaa ja

resursseja. Luottamuksen saavuttaminen ja hyvän yhteistyön aikaansaaminen vie aikaa. (Salin 2008, 65–66.)

Omaisten osallistuminen vanhuksen hoitoon perustuu aina omaan haluun. Vanhuksen omainen on hoitohenkilökunnan tärkeä yhteistyökumppani. Omainen voi auttaa hoitajia ymmärtämään vanhuksen taustaa ja käyttäytymistä. Onnistunut yhteistyö omaisten kanssa on erittäin tärkeää ja sen onnistumiseen kannattaa panostaa. Yhteistyö omaisten kanssa olisi hyvä ottaa yhdeksi tavoitteeksi hoito- ja palvelusuunnitelmasa. Tärkeää on kirjata myös toimintamuodot, joilla yhteistyötä toteutetaan. (Vaarama & Voutilainen 2002, 77.)

Uronen (2011, 27) on selvittänyt tutkimuksessaan omaisyhteistyön rakentumista ja yhteistyön kehittämistä dementia- ja demensio- ja lapsiomaisia. Uronen tutki seitsemällä teemahaastattelulla dementia- ja demensio- ja lapsiomaisia. Analyysimenetelmänä käytettiin laadullista sisällön analyysiä. Tutkimustulosten mukaan omaisyhteistyötä edistetään omaisten mielestä parhaiten omahoitajuudella, säännöllisillä hoito- ja palvelusuunnitelmaneuvotteluilla, riittävällä tiedolla omaisen hoidosta ja avoimuudella.

Opinnäytetyössäni yhteistyöllä tarkoitetaan vanhuksen omaisten ja hoitohenkilökunnan välistä yhteistyötä.

2.3 Yhteistyön muodot

Yksilövastuinen hoitotyö on hoitotyön organisointitapa ja filosofinen toimintaperiaate. Organisointitapana yksilövastuinen hoitotyö tarkoittaa sitä, että terveydenhuollon organisaatiossa nimetään potilaalle hoitaja, joka kantaa vastuun potilaan hoitotyöstä ja sen koordinoinnista koko potilaan hoitajakson ajan. Tämä potilaskeskeinen työskentelytapa perustuu näkemykseen, jonka mukaan hoitotyön tulee olla yksilöllistä, jatkuvaa, koordinoitua ja kokonaisvaltaista. (Pukuri 2002, 57.)

Omahoitaja on vastuuhenkilö ja yhteyshenkilö hoitokodissa. Omahoitaja vastaa hoito- ja palvelusuunnitelman tekemisestä ja yhteydenpidosta omaisiin. Hoito- ja palvelusuunnitelman tekemiseen kutsutaan omaiset mukaan. Suunnitelma tulee tarkistaa

vuosittain tai tarvittaessa. (Uronen 2011, 28.) Mäkisalo-Ropponen (2008) Harjulan sairaalassa tekemän haastattelu selvityksen mukaan omaiset pitivät omahoitajaa laadukkaana hoidon avainhenkilönä. Omahoitajaa kuvattiin luotto- ja yhdyshenkilöksi. Omahoitajaa pidettiin myös potilaan tulkkina. Toisaalta omaiset toivoivat lisää tietoa omahoitajan toimenkuvasta ja roolista.

Hoidettavan elämänselämään tutustumisessa auttaa elämäntarinalomake. Elämäntarinalomakkeen kokoamiseen tarvitaan vanhuksen ja omaisten apua. Lomakkeella selvitetään vanhuksen elämän historiaa, luonnetta, tapoja ja tottumuksia. Näiden tietojen avulla hoitaja pystyy ymmärtämään, miksi vanhus mahdollisesti käyttäytyy tietyllä tavalla. Elämäntarinan tunteminen on perusta hyvälle hoitotyölle. (Mäkisalo-Ropponen 2008; Uronen 2011, 28.)

Omaisten iltojen järjestäminen on yksi tapa rakentaa omaisyhteistyötä. Omaisten illoissa on yleensä jokin tiedollinen osuus, esimerkiksi asiantuntijaluento ja katsaus tulevaan, jossa kerrotaan vanhainkodin tulevista tapahtumista. Omaisten illat ovat Uronen (2011, 29) mukaan enemmän yhteinen juhlatilaisuus kuin tilaisuus rakentaa yhteistyötä. Merkityksellistä hänen mukaansa on, että tällaisiin tilaisuuksiin osallistuu omaisia, jotka vierailevat harvoin omaisen luona.

Omaisten vierailut vanhuksen luona laitoksissa ovat niitä hetkiä, jolloin yhteistyötä rakennetaan. Henkilökunnan tulisi vierailujen aikana aktiivisesti lähestyä omaisia ja rohkeasti keskustella kaikista asioista. Tyytyväisyyskyselyiden avulla voidaan myös saada tietoa omaisten toiveista ja hoitokodin toiminnasta. Palautteenannon jälkeen toimintaa tulee arvioida ja kehittää. (Uronen 2011, 29.) Lehtosen (2005, 70) mukaan henkilökunnan ja omaisten välistä yhteistyötä on kehitettävä kommunikoinnin ja yhteisen asiantuntijuuden osalta. Avainasemassa on henkilökunnan asennoituminen. Henkilökunnan tulisi ottaa aktiivisempi rooli kommunikoinnissa omaisten kanssa. Hoitajien tulisi olla enemmän yhteydessä omaisiin. Henkilökunta voisi järjestää säännöllisiä hoitoneuvotteluja niiden omaisten kanssa, jotka sitä haluavat.

Hyvän yhteistyön toteutumiseen vaikuttavat henkilökunnan asenne yhteistyötä kohtaan, hoitolaitoksen ilmapiiri, omaisen asenne yhteistyötä kohtaan, omahoitajan esit-

tely, hoitoneuvotteluihin osallistuminen sekä se, että hoitohenkilökunnalla on aikaa keskustella omaisten kanssa (Lehtonen 2005, 1).

2.4 Pitkäaikaishoito

Pitkäaikaishoidolla tarkoitetaan lääketieteellistä ja ei- lääketieteellistä hoitoa ihmisille, joilla on jokin krooninen sairaus tai toimintakyvyn vajaus. Pääpaino pitkäaikaishoidossa on päivittäisissä toiminnoissa avustamisessa. Pitkäaikaishoito voidaan järjestää laitoshoidona tai avopalveluna. Omaishoito voidaan lukea myös pitkäaikaishoidon määritelmään. (Forma, Jylhä, Aaltonen, Raitanen & Rissanen 2012, 13.)

Pitkäaikaishoidolla tarkoitetaan hoitoa, jossa asiakkaalle on tehty pitkäaikaishoidon päätös tai hoitajakso on kestänyt yli 90 vuorokautta (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992, 7b §). Pitkäaikaishoitoa toteutetaan sekä sosiaali- huollon että terveydenhuollon toimintayksiköissä. Pitkäaikaishoitoa rahoittavat asiakkaat ja kunta. Pitkäaikaisessa laitoshoidossa asiakkaalta peritään maksukyvyn mukaan kuukausimaksu, joka perustuu asiakasmaksulakiin. Maksu on 85 % nettotuloista. Asiakkaalle on jätävä omaan käyttöön vähintään 99 euroa kuukaudessa. (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö 2013.)

Vanhainkodit on tarkoitettu jatkuvaa ympärivuorokautista hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa tarvitseville vanhuksille, jotka eivät enää selviydy kotihoidon turvin omassa kodissaan (Rauman kaupungin www-sivut 2014).

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSONGELMAT

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää ja kuvata, mitä mieltä Kaunisjärven vanhainkodin omaiset ovat yhteistyöstä hoitohenkilökunnan kanssa ja miten he toivovat sitä kehitettävän. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa, jonka avulla voidaan kehittää omaisten ja hoitohenkilökunnan välistä yhteistyötä.

Opinnäytetyön tutkimusongelmat ovat:

1. Mitä mieltä omaiset ovat yhteistyöstä hoitohenkilökunnan kanssa?
2. Miten yhteistyötä omaisten ja hoitohenkilökunnan välillä voitaisiin kehittää?

4 TUTKIMUKSEN EMPIIRINEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Kohderyhmä

Opinnäytetyön kohdeorganisaatio on Kaunisjärven vanhainkoti Raumalla. Kaunisjärven vanhainkodissa on 118 hoitopaikkaa, jotka jakautuvat kuuteen osastoyksikköön. Vanhainkodin perusosastolla on keskimäärin 20 asukasta / yksikkö. Vanhainkodissa toimii lisäksi käytöshäiriöisten muistisairaiden yksikkö sekä lyhytaikaishoittoon erikoistunut 13-paikkainen intervalliyksikkö. (Rauman kaupungin [www-sivut 2014](#); Koski henkilökohtainen tiedonanto 10.11.2014.)

Vanhainkotihoitoa toteuttaessa asukkaalle järjestetään hänen ikänsä ja kuntosuhteensa mukainen tarpeellinen hoito, huolenpito ja kuntoutus. Asukkaan hoito perustuu kirjalliseen hoito- ja palvelusuunnitelmaan. Kaunisjärven vanhainkodissa on käytössä omahoitajajärjestelmä. Hoitotyössä käytetään kuntouttavaa työotetta asukkaan mahdollisimman hyvän elämänlaadun ylläpitämiseksi. (Rauman kaupungin [www-sivut 2014](#).)

Kaunisjärven vanhainkodissa työskentelee eriasteisen hoitotyön koulutuksen saaneita työntekijöitä 64 ja varahenkilöitä 12. Kuntoutusyksikössä työskentelee kolme fyysioterapeuttia, kolme kuntohoitajaa ja viisi viriketoiminnanohjaajaa. Kuntoutusyksikkö tuottaa palveluja niin vanhainkodeille kuin ikäkeskuksellekin. (Koski, henkilökohtainen tiedonanto 10.3.2014.)

Opinnäytetyöni kohderyhmä on Kaunisjärven vanhainkodissa pitkäaikaishoidossa olevien asukkaiden omaiset (n=93).

4.2 Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruu

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä käytettiin kvantitatiivista eli määrällistä kyselyä. Vilkan (2007, 26) mukaan määrällisen tutkimuksen tarkoituksena on selittää, kuvata, kartoittaa tai ennustaa ihmistä koskevia asioita tai luonnon ilmiöitä. Kvantitatiivinen tutkimus pyrkii tulosten yleiseen kuvailuun numeraalisesti. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa teorit ovat niitä, joista tutkimus alkaa. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa aineisto voidaan kerätä kyselylomakkeella, systemaattisella havainnoinnilla tai käyttämällä valmiita tilastoja. Olennaista on, että aineisto kerätään mitattavassa muodossa tai se voidaan muuttaa mitattavaan muotoon. (Vilka 2007, 35.)

Kvantitatiivisen tutkimuksen keskeisiä piirteitä ovat; johtopäätökset aiemmista tutkimuksista, hypoteesien esittäminen, käsitteiden määrittäminen, aineiston keruun suunnitelmat, aineiston saattaminen tilastollisesti käsiteltävään muotoon ja päätelmien teko perustuen havaintoaineiston tilastolliseen analysointiin (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 140).

Kvantitatiivisen tutkimuksen keskeinen merkitys on olemassa olevan tiedon vahvistaminen eikä niinkään uuden tiedon löytäminen tai teorian tuottaminen. Kvantitatiivista tutkimusta on helppo toistaa käyttäen samoja mittareita uusissa tutkimuksissa. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 49.)

Kysely on aineiston keruutapa, jossa kysymysten muoto on vakioitu. Kaikilta vastaajilta kysytään samat asiat samassa järjestyksessä. Kysely soveltuu aineiston keruuseen, kun tutkittavia on paljon ja he ovat hajallaan. (Vilkka 2007, 28.) Opinnäytetyön aineisto kerättiin tätä tutkimusta varten tehdyllä kyselylomakkeella (Liite 2) postikyselynä.

Opinnäytetyöntekijä laati kyselylomakkeen perustuen kirjallisuuteen ja aikaisempiin tutkimuksiin. Kun aineisto on suuri, postikysely soveltuu aineiston keräämiseen hyvin. Menetelmän etuina ovat nopeus ja helppous. (Hirsjärvi ym. 2013, 196.)

Opinnäytetyön kyselylomake jaoteltiin selkeästi väittämiin. Väittämät koskevat Kaunisjärven vanhainkodin ilmapiiriä, vuorovaikutusta henkilökunnan kanssa, yhteistyötä hoitohenkilökunnan kanssa, yhteistyön tukemista ja toimintaa yhteistyön edistämiseksi. Kyselylomake rakentuu väittämistä, joiden vastausvaihtoehdot ovat Likertin asteikolla 1=Täysin eri mieltä, 2= Eri mieltä, 3= En osaa sanoa, 4= Samaa mieltä, 5= Täysin samaa mieltä. Likertin asteikko on järjestysasteikko, joka on hyvin suosittu mielipideväittämissä. Asteikon perusidea on, että asteikon keskikohdasta lähtien toiseen suuntaan samanmielisyys kasvaa ja toiseen vähenee. (Vilkka 2005, 46.) Kyselylomakkeen taustakysymykset koskivat omaisen sukupuolta, ikää, suhdetta vanhukseen, kuinka usein omainen vierailee vanhainkodilla ja mikä on syynä siihen, jos ei pysty vierailemaan niin usein vanhainkodilla, kuin haluaisi.

Kyselylomake lähetettiin kaikille Kaunisjärven vanhainkodissa pitkäaikaishoidossa olevien asukkaiden omaisille (n= 93), joiden nimet ja osoitetiedot olivat Kaunisjärven vanhainkodilla. Toimitin kyselylomakkeet Kaunisjärvelle toukokuussa 2014 ja vanhainkodin toimistohenkilökunta postitti kyselyt omaisille. Vastaajille annettiin kaksi viikkoa aikaa vastata kyselylomakkeeseen. Vastaamisen jälkeen he lähettivät kyselylomakkeet opinnäytetyöntekijälle. Kyselylomakkeen mukana lähetettiin palautuskuori, jonka postimaksu oli maksettu. Palautuskuoren pystyi jättämään myös Kaunisjärven aulassa sijaitsevaan laatikkoon.

Kyselylomakkeen (Liite 2) mukana lähetettiin saatekirje (Liite 4), jonka tarkoitus oli vakuuttaa omaiset tutkimuksen tärkeydestä (Vilkka 2007, 81).

Kyselylomake laadittiin tätä tutkimusta varten. Kyselylomakkeen kysymyksillä oli tarkoitus saada vastaus opinnäytetyön tutkimusongelmiin. Kyselylomakkeen esitetaus on aina välttämätöntä, jos kyselylomake on uusi ja sitä käytetään ensimmäistä kertaa (Hirsjärvi ym. 2013, 204). Kyselylomakkeen esitetaajat (n=6) olivat henkilöitä, joiden omaiset ovat pitkäaikaisessa laitoshoidossa. Kyselylomakkeen esitetauksen jälkeen joitain kyselylomakkeen väittämiä selkeytettiin. Kun tutkimussuunnitelma oli hyväksytty, tutkimuslupaa (Liite 3) anottiin Rauman kaupungilta. Tutkimuslupa saatiin huhtikuussa 2014. Kyselytutkimuksen suurempana ongelmana saattaa olla alhainen vastausprosentti eli kato. Kuinka suureksi kato muodostuu, riippuu tutkimuksen aiheesta ja vastaajajoukosta. (Hirsjärvi ym. 2013, 196.)

4.3 Aineiston käsittely ja analyysi

Aineiston analysointi alkaa, kun vastaajat ovat palauttaneet kyselylomakkeet. Ensin saatu aineisto tarkistetaan, sen jälkeen kyselylomakkeet numeroidaan ja tiedot syötetään ja tallennetaan tietokoneelle sellaiseen muotoon, että niitä voidaan analysoida numeraalisesti taulukko- tai tilasto-ohjelmalla. (Vilka 2007, 106.) Aloitin kerätyn aineiston analysoinnin tarkistamalla ja lukemalla tulleet vastaukset. Kyselylomake lähetettiin 93 omaiselle ja siihen vastasi 53, joista yksi kyselylomake jouduttiin hylkäämään, koska vastaaja oli ymmärtänyt vastausohjeet väärin. Vastausprosentiksi muodostui 57 %. Tutkimusaineisto analysoitiin Microsoft Excel 2007- ohjelman avulla. Tuloksia havainnollistettiin taulukoilla.

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Taustatiedot

Kyselylomakkeen ensimmäiset kysymykset 1-5 selvittivät vastaajien taustatietoja. Vastanneista 69 % (n=35) oli naisia ja 31 % (n=16) miehiä. Tutkimukseen osallistuneet omaiset olivat iältään 43–85 -vuotiaita. (Taulukko 1.)

Suurin osa omaisista oli 60–80 -vuotiaita. Useimmat kyselyyn osallistuneet omaiset olivat asukkaiden lapsia. Puolisoita vastaajista oli 18 %. Muut tutkimukseen osallistuneet olivat sisaria, muita sukulaisia sekä yksi ystävä. (Taulukko 1.)

Kyselyyn vastanneet omaiset kävivät usein tapaamassa omaistaan. Lähes päivittäin omaistaan kävi tapaamassa 23 % (n=12). Kerran viikossa omaistaan kävi tapaamassa 37 % (n=19). Harvemmin kuin kuukausittain omaistaan kävi tapaamassa 16 % (n=8). (Taulukko 1.)

Taulukosta 1 selviää miksi omaiset eivät pystyneet vierailemaan läheisensä luona niin usein kuin olisivat halunneet. Useimmiten esteenä omaisen vierailulle vanhainkotiin oli pitkä matka. Kyselyyn vastaajista 27 % (n=10) ei pitänyt tarpeellisena vierailla useammin läheisensä luona. Vain kahden vastaajan mielestä matkan kalleus esti heitä vierailemasta useammin Kaunisjärvellä.

Taulukko 1. Omaisten taustatiedot

1. Sukupuoli (n=51)	n	%
Nainen	35	69 %
Mies	16	31 %
Ikä (n=50)		
alle 60 v.	13	26 %
60 - 80 v.	34	68 %
yli 80 v.	3	6 %
2. Vastaajan sukulaissuhde (n=51)		
Puoliso	9	18 %
Lapsi	32	63 %
Sisar	5	10 %
Muu sukulainen	4	8 %
Ystävä	1	2 %
3. Käyn tapaamassa omaistani (n=51)		
lähes päivittäin	12	23 %
kerran viikossa	19	37 %
useammin kuin kerran kuussa	7	14 %
noin kerran kuussa	5	10 %
harvemmin kuin kuukausittain	8	16 %
4. Jos ette voi vierailla omaisenne luona niin usein kuin haluaisitte, mikä syy (n=37)		
olen töissä	9	24 %
vointini on niin huono, etten kykene	4	14 %
minulla ei ole kulkuvälinettä	1	3 %
kulkeminen vanhainkotiin on kallista	2	5 %
asun kaukana	16	43 %
en pidä sitä tarpeellisena	10	27 %

5.2 Kaunisjärven vanhainkodin ilmapiiri

Kyselylomakkeen kysymyksillä 6-9 kartoitettiin vanhainkodin ilmapiiriä. Taulukosta 2 selviää, että omaiset kokivat ilmapiirin hyväksi ja olevansa tervetulleita Kaunisjärvelle. Omaisista 86 % (n=44) oli sitä mieltä, että hoitajat keskustelivat heidän kanssaan. Vastaajista 70 % (n=36) piti yhteistyötä henkilökunnan kanssa sujuvana.

Taulukko 2. Ilmapiiri Kaunisjärvellä.

	Täysin eri mieltä	Eri mieltä	En osaa sanoa	Samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
6. Koen olevani tervetullut Kaunisjärvelle (n=51)	—	3,9 %	11,8 %	31,4 %	52,9 %
7. Vanhainkodin ilmapiiri on hyvä (=51)	2,0 %	3,9 %	15,7 %	39,2 %	39,2 %
8. Hoitajat keskustelevat kanssani (=51)	2,0 %	9,8 %	2,0 %	45,1 %	41,2 %
9. Yhteistyö henkilökunnan kanssa on sujuvaa (n=51)	3,9 %	5,9 %	19,6 %	37,3 %	33,3 %

5.3 Henkilökunta

Omaisten saamaa tietoa henkilökunnasta kartoitettiin kysymyksillä 10-16. Taulukosta 3 käy ilmi, että omaisten mielestä henkilökunta huomioi heidät.

Omaisista 67 % (n=34) oli sitä mieltä, että henkilökunta arvostaa heidän mielipidettään liittyen omaisen hoitoon. Osa omaisista 12 % (n=6) koki, ettei heidän mielipidettään liittyen omaisen hoitoon arvosteta.

Taulukosta 3 selviää, että läheisen omahoitaja on esitelty 73 %:lle (n=36) kyselyyn vastanneista. Muutamille tutkimukseen osallistuneille oli esitelty vanhainkodin muuta henkilökuntaa. Vastaajista 54 % (n=27) sai riittävästi tietoa läheisensä hoidosta.

Suurin osa omaisista koki saavansa riittävästi tietoa vanhainkodin toiminnasta ja tapahtumista.

Taulukko 3. Henkilökunta.

	Täysin eri mieltä	Eri mieltä	En osaa sanoa	Samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
10. Henkilökunta huomioi minut (n=50)	-	14,0 %	12,0 %	38,0 %	36,0%
11. Henkilökunta arvostaa mielipiteitäni liittyen omaiseni hoitoon (n=51)	2,0 %	9,8 %	21,6 %	35,3 %	31,4%
12. Minulle on esitelty läheiseni omahoitaja (n=49)	12,2 %	8,2 %	6,1 %	26,5 %	46,9%
13. Minulle on esitelty muuta henkilökuntaa (n=50)	24,0 %	28,0 %	20,0 %	20,0 %	8,0%
14. Minulle on esitelty lääkäri (n=49)	57,1 %	20,4 %	6,1 %	10,2 %	6,1 %
15. Saan riittävästi tietoa läheiseni hoidosta (n=50)	10,0 %	22,0 %	14,0 %	38,0 %	16,0%
16. Saan riittävästi tietoa vanhainkodin toiminnasta ja tapahtumista (n=50)	8,0 %	8,0 %	14,0 %	46,0 %	24,0%

5.4 Vuorovaikutus

Henkilökunnan ja omaisten välistä vuorovaikutusta selvitettiin kysymyksillä 17-23. (Taulukko 4.) Omaista 64 % (n=32) oli sitä mieltä, että hoitajat kertoivat mielellään läheiseen liittyvistä asioista. Omaisista 18 % (n=16) ilmoitti, ettei saanut tarvittavaa tietoa läheiseen liittyvistä asioista. Omaisit pitivät itseään aktiivisina kysyjinä. Noin puolet omaisista koki, ettei heiltä oltu kysytty läheisen elämänhistoriasta. Omaisista 80 % prosenttia piti tärkeänä sitä, että hoitajat tuntevat hoidettavan elämänhistoriaa. Vastaajista vain 6 % (n=3) ei pitänyt elämänhistorian tuntemista tärkeänä. Vastaajista 82 % (n=41) luotti siihen, että heidän omaisestaan pidetään hyvää huolta. Jotkut omaiset 14 % (n=7) kokivat henkilökunnan välttelevän heitä.

Taulukko 4. Vuorovaikutus

	Täysin eri mieltä	Eri mieltä	En osaa sanoa	Samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
17. Hoitajat kertovat mielellään läheiseeni liittyvistä asioista (n=50)	8,0 %	10,0%	18,0%	30,0%	34,0%
18. Kysyn hoitajilta läheiseni hoitoon liittyvistä asioista (n=50)	-	4,0%	10,0%	50,0%	36,0%
19. Voin halutessani kertoa henkilökunnalle luottamuksellisia asioita (n=48)	4,2%	8,3%	29,2%	25%	33,3%
20. Minulta kysytään läheiseni elämästä ja historiasta (n=50)	26%	22%	16%	26%	10%
21. Mielestäni on tärkeää, että hoitajat tuntevat läheiseni elämänhistoriaa (n=49)	2,0%	4,1%	14,3%	36,7%	42,9%
22. Luotan, että omaisestani pidetään hyvää huolta (n=50)	2,0%	2,0%	14,0%	38,0%	44,0%
23. Minusta tuntuu, että henkilökunta välttelee minua (n=50)	44,0%	22,0%	20,0%	12,0%	2,0%

5.5 Yhteistyö henkilökunnan kanssa

Kyselylomakkeen väittämät 24–27 kartoittivat yhteistyötä henkilökunnan kanssa. (Taulukko 5.) Kyselyyn vastanneista omaisista 60 % (n=31) oli sitä mieltä, että yhteistyö henkilökunnan kanssa oli riittävää. Vastaaajista 24 % (n=11) piti yhteistyötä liian vähäisenä. Puolet kyselyyn vastanneista omaisista 54 % (n=26) oli kutsuttu hoito- ja palvelusuunnitelman laadintatilaisuuteen. Hoito- ja palvelusuunnitelman tarkistustilaisuuteen omaisista oli kutsuttu vain 27 % (n=13). Suurin osa omaisista 66 % (n=31) piti tärkeänä osallistua hoito- ja palvelusuunnitelman laadintaan. Vastanneista 17 % (n=8) ei pitänyt osallistumista laadintatilaisuuteen tärkeänä.

Taulukko 5. Yhteistyö henkilökunnan kanssa.

	Täysin eri mieltä	Eri mieltä	En osaa sanoa	Samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
24. Yhteistyö henkilökunnan kanssa on riittävää (n=50)	8,0%	14,0%	16,0%	46,0%	16,0%
25. Minut on kutsuttu hoito- ja palvelusuunnitelman laadintatilaisuuteen (n=48)	22,9%	18,8%	4,2%	29,2%	25,0%
26. Minut on kutsuttu hoito- ja palvelusuunnitelman tarkistustilaisuuksiin (n=48)	31,3%	25,0%	16,7%	22,9%	4,2%
27. En pidä tärkeänä osallistua hoito- ja palvelusuunnitelman tekemiseen (n=47)	42,6%	23,4%	17,0%	10,6%	6,4%

5.6 Yhteistyö omahoitajan kanssa

Väittämillä 28–31 selvitettiin yhteistyötä omahoitajan kanssa. Taulukosta 6 nähdään, että omaisista 47 % (n=23) piti yhteistyötä omahoitajan kanssa riittävänä. Noin kolmasosa omaisista 33 % (n=16) olisi kaivannut lisää yhteistyötä omahoitajan kanssa. Omaisista yli puolet 63 % (n=31) oli keskustellut läheisensä omahoitajan kanssa. Osa omaisista ei ollut keskustellut lainkaan läheisensä omahoitajan kanssa. Noin puolet omaisista 46 % (n=23) uskoi omahoitajan ottavan heihin yhteyttä, jos läheisen voinnissa tapahtuu muutoksia. Osa omaisista 26 % (n=13) ei uskonut omahoitajan ottavan heihin yhteyttä, jos läheisen voinnissa tapahtuu muutoksia.

Taulukko 6. Yhteistyö omahoitajan kanssa.

	Täysin eri mieltä	Eri mieltä	En osaa	Samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
28. Yhteistyö omahoitajan kanssa on riittävää (n=49)	10,2%	22,4%	20,4%	28,6%	18,4%
29. Olen keskustellut läheiseni omahoitajan kanssa (n=49)	10,2%	12,2%	14,3%	36,7%	26,5%
30. Tunnen läheiseni omahoitajan henkilökoh- teisesti (n=48)	39,6%	20,8%	14,6%	12,5%	12,5%
31. Läheiseni omahoitaja ottaa minuun yhteyttä, jos läheiseni voinnissa tapahtuu muutoksia (n=50)	14,0%	12,0%	28,0%	20,0%	26,0%

5.7 Yhteistyön tukeminen

Yhteistyön tukemista selvitettiin väittämillä 32–37. Taulukosta 7 käy ilmi, että noin puolet (n=23) omaisista haluaisi vierailia useammin läheisensä luona. Kyselyyn vastanneista omaisista 61 % (n=30) oli neuvotellut läheisensä hoidosta henkilökunnan kanssa. Omaisista 56 % (n=27) haluaa osallistua säännöllisiin hoitoneuvotteluihin. Vastanneista omaisista 11 % (n=5) ei halua osallistua säännöllisiin hoitoneuvotteluihin. Omaisista 19 % (n=9) oli sitä mieltä, että hoitoneuvotteluja pidetään riittävän usein. Yli puolet omaisista 59 % (n=29) oli halukkaita osallistumaan omaisten iltoihin. Kaunisjärven vanhainkodilla toimii omaisraati. Omaisraadin toiminnasta Kaunisjärvellä oli tietoisia 49 % (n=24) vastanneista.

Taulukko 7. Yhteistyön tukeminen.

	Täysin eri mieltä	Eri mieltä	En osaa sanoa	Samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
32. Haluaisin vieraillla useammin läheiseni luona (n=47)	6,4%	10,6%	34,0%	19,1%	29,8%
33. Kanssani on neuvoteltu läheiseni hoidosta (n=49)	12,2%	16,3%	10,2%	46,9%	14,3%
34. Haluan osallistua säännöllisiin hoitoneuvotteluihin (n=48)	4,2%	6,3%	33,3%	31,3%	25,0%
35. Hoitoneuvotteluja pidetään riittävän usein (n=47)	14,9%	12,8%	53,2%	17,0%	2,1%
36. Haluan osallistua omaisten iltoihin (n=49)	4,1%	8,2%	28,6%	38,8%	20,4%
37. Olen tietoinen omaisraadin toiminnasta Kaunisjärvellä (n=49)	22,4%	18,4%	10,2%	14,3%	34,7%

5.8 Toiminta yhteistyön edistämiseksi

Väittämillä 38–40 kartoitettiin toimintaa, jolla yhteistyötä omaisten ja henkilökunnan välillä edistetään. (Taulukko 8) Kyselyyn vastanneista omaisista 27 % (n=13) oli sitä mieltä, että heitä rohkaistaan osallistumaan läheisen hoitoon. Kun taas 38 % (n=18) omaisista koki, ettei heitä rohkaista osallistumaan läheisen hoitoon. Melkein puolet omaisista 46 % koki, ettei heitä rohkaista osallistumaan hoidon suunnitteluun. Omaisista 49 % (n=24) oli sitä mieltä, että henkilökunta rohkaisee heitä kysymään epäselvistä asioista.

Taulukko 8. Toiminta yhteistyön edistämiseksi.

	Täysin eri mieltä	Eri mieltä	En osaa sanoa	Samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
38. Minua rohkaistaan osallistumaan läheiseni hoitoon (n=48)	20,8%	16,7%	35,4%	20,8%	6,3%
39. Minua rohkaistaan osallistumaan hoidon suunnitteluun (n=48)	25,0%	20,8%	33,3%	14,6%	6,3%
40. Henkilökunta rohkaisee minua kysymään epäselvistä asioista (n=49)	16,3%	18,4%	16,3%	24,5%	24,5%

5.9 Omaisten toiveita yhteistyön kehittämiseen

Kyselylomakkeen viimeinen kysymys oli avoin kysymys. Siinä kysyttiin omaisten toiveita yhteistyön kehittämiseen. Avoimeen kysymykseen vastasi 11 omaista. Neljä vastaajaa toivoi enemmän yhteistyötä omahoitajan kanssa. Yksi omaisen halusi enemmän tietoa omahoitajasta. Palavereja omahoitajan kanssa toivoi yksi avoimeen kysymykseen vastannut omaisen. Omahoitajan esittelyä ja omahoitajan roolin selkeyttämistä toivottiin myös. Erityishuomiota toivottiin kiinnitettävän tilanteeseen, jolloin vanhus muuttaa vanhainkotiin. Omahoitajan haluttiin tällöin olevan paikalla.

Kaksi vastaajaa toivoi hoitajien olevan aktiivisempia suhteessa omaisiin. Kun omaisen tulee vierailulle, hoitaja voisi tulla juttelemaan. Yksi omaisen toivoi enemmän tiedottamista läheisen voinnista ja hoidosta. Yksi vastaajista piti henkilökunnan vähäistä määrää syynä vähäiselle yhteistyölle. Hoitajien liiallista vaihtumista piti huonona yksi vastaaja. Yksi vastaajista toivoi, että kaikki hoitajat olisivat tietoisia läheisen asioista ei ainoastaan omahoitaja.

Sairaalamaisen hoitokulttuurin muuttamista kodinomaiseksi toivoi yksi kyselyyn vastanneista omaisista. Yksi vastaajista toivoi yhteistä ohjelmaa vanhuksille ja omaisille esim. yhteiset päiväkahvit, tietokilpailuja ja mukavaa jutustelua

6 POHDINTA

6.1 Tutkimustulosten tarkastelu

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitä mieltä omaiset ovat yhteistyöstä hoitohenkilökunnan kanssa Kaunisjärven vanhainkodissa. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa, jonka avulla voidaan kehittää omaisten ja henkilökunnan välistä yhteistyötä.

Tämän opinnäytetyön ensimmäisenä tutkimusongelmana oli selvittää, mitä mieltä omaiset ovat yhteistyöstä hoitohenkilökunnan kanssa. Tutkimusongelmaan haettiin vastausta viidellä ensimmäisellä kysymysosalla. Ilmapiiri Kaunisjärvellä koettiin yleisesti ottaen hyväksi tai erittäin hyväksi. Suurin osa kyselyyn vastanneista koki olevansa tervetullut Kaunisjärvelle. Lehtonen (2005, 45) ja (Kotkaslahti 2011, 19) saivat samanlaisia tuloksia tutkimuksissaan yhteistyöstä vanhainkodin henkilökunnan ja asukkaan omaisten välillä.

Läheisen omahoitaja oli esitelty suurimmalle osalle tutkimukseen osallistuneista. Tutkimustulosten mukaan tuli kuitenkin esille omaisia, joille läheisen omahoitajaa ei ollut esitelty lainkaan. Lääkäreitä ja muuta henkilökuntaa oli esitelty vain osalle omaisista. Yli puolet kyselyyn vastanneista koki saavansa tarpeeksi tietoa läheisensä hoidosta. Avoimessa kysymyksessä tuli toiveita säännöllisestä tiedonsaannista läheisen voinnista. Tiedottaminen vanhainkodin toiminnasta ja tapahtumista koettiin hyväksi.

Tämän tutkimuksen mukaan hoitajien ja omaisten välisessä vuorovaikutuksessa koettiin olevan jonkin verran kehitettävää. Omaiset pitivät itseään aktiivisina kysyjinä. Hoitajilta toivottiin lisää aktiivisuutta vuorovaikutustilanteissa. Aktiivista kommunikointia toivottiin lisää myös Lehtosen (2005, 70) tutkimuksessa. Suurin osa omaisista haluaisi, että läheisen elämänsä historiaa tunnettaisiin. Noin kolmasosalta omaisista 36 % oli kysytty läheisen elämästä ja historiasta. Uronen (2011, 44) tuo tutkimuksessaan esille vanhuksen elämänsä historian tuntemisen tärkeyden.

Omaiset pitivät tärkeänä osallistumista hoito- ja palvelusuunnitelman laadintaan. Vain reilu puolet oli kutsuttu hoito- ja palvelusuunnitelman laadintatilaisuuteen. Hoito- ja palvelusuunnitelman tarkistustilaisuuteen oli kutsuttu 27 % omaisista. Samansuuntaisia tuloksia on saanut Uronen (2011,45) tutkiessaan omaisyhteistyön muodostumista dementiakodeissa.

Alle puolet vastaajista piti yhteistyötä omahoitajan kanssa riittävänä. Avoimessa kysymyksessä toivottiin lisää palavereja omahoitajan kanssa. Muun muassa Mäkisalo-Roposen (2008) tekemässä haastattelussa tuotiin ilmi omahoitajan tärkeys.

Kahdella viimeisellä kysymysosalla selvitettiin yhteistyön tukemista ja edistämistä. Tässäkin osiossa tuli esille toive säännöllisistä, riittävän usein pidettävistä hoitoneuvotteluista. Omaisten iltoihin halusi osallistua yli puolet vastaajista. Kaunisjärvellä toimii omaisraati. Omaisraadin toiminnasta oli tietoinen vajaa puolet kyselyyn vastanneista.

Henkilökunnan aktiivisuus yhteistyön edistämiseksi oli omaisten vastausten mukaan vähäistä. Omaiset toivoivat henkilökunnan rohkaisevan omaisia osallistumaan hoidon suunnitteluun ja läheisen hoitoon.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksessa pyritään välttämään virheitä. Siksi kaikissa tutkimuksissa arvioidaan tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. Luotettavuuden arvioinnissa voidaan käyttää monia erilaisia mittaus- ja tutkimustapoja. Tutkimuksen reliabelius tarkoittaa mittaus tulosten toistettavuutta, mittauksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Toinen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin liittyvä käsite on validius eli pätevyys. Validius tarkoittaa tutkimuksen kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoitus mitata. (Hirsjärvi ym. 2013, 231.)

Satunnaiset virheet voivat vähentää tutkimuksen luotettavuutta. Tällaisia ovat esimerkiksi kysymysten väärin ymmärtäminen, vastaajien alhainen motivaatio tai vastauspaikka. Aineiston tallentamisessa voi tapahtua huolimattomuusvirheitä. (Vehviläinen & Julkunen 2006, 208.)

Opinnäytetyön kyselylomakkeen väittämät pyrittiin tekemään niin, että niillä saadaan vastaus tutkimusongelmiin. Väitteet tehtiin selkeiksi, jotta väärinymmärryksiltä välttäisiin. Kyselylomakkeen esitestasi kuusi ihmistä, joiden läheinen oli laitoshoidossa. Esitestaajat antoivat palautetta kyselylomakkeesta. Palautteen perusteella kyselylomaketta hieman muokattiin. Kyselylomakkeen ulkoasu koettiin selkeäksi. Esitestaajat kokivat aihealueen mielenkiintoiseksi.

6.3 Tutkimuksen eettisyys

Hyvä tutkimus noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. Tämä tarkoittaa, että tutkimuksen kysymyksenasettelu, tavoitteet, aineiston kerääminen, käsittely ja tulosten esittäminen sekä aineiston säilytys eivät loukkaa tutkimuksen kohdetta eikä hyvää tieteellistä tapaa. Tutkija on vastuussa tutkimuksessa tekemistä valinnoista ja niihin liittyvistä perusteluista. (Vilka 2007, 90.) Tutkittavilla on aina oikeus kieltäytyä tutkimukseen osallistumisesta. Kun tutkittava saa riittävän informaation tutkimuksesta, hän harvemmin kieltäytyy tutkimuksesta. (Vilka 2007, 101.)

Vastaavaa tutkimusta ei ole ennen tehty Kaunisjärven vanhainkodin omaisille. Tutkimuksesta informoitiin omaisia Kaunisjärven vanhainkodin tiedotteessa. Omaisille kerrottiin tiedotteessa tutkimuksen aiheesta ja mihin tutkimuksella pyritään. Tutkimukseen vastaaminen oli vapaaehtoista. Tutkimukseen vastattiin nimettömänä. Käsittelemä tutkimuksessa saadut tiedot luottamuksellisesti ja tulokset raportoitiin rehellisesti. Luin kyselylomakkeet huolellisesti läpi ja siirsin tiedot excel-ohjelmaan. Yksi kyselylomake jouduttiin hylkäämään.

Tässä opinnäytetyössä käytetty kyselylomake tehtiin tätä opinnäytetyötä varten. Kyselylomakkeet postitettiin Kaunisjärvellä pitkäaikaishoidossa olevien asukkaiden omaisille Kaunisjärven henkilökunnan avustuksella. Tutkimuksen tekijä ei käsitellyt omaisten eikä asukkaiden henkilötietoja. Kyselyn mukana lähetettiin saatekirje, jossa kerrottiin tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet sekä tutkimukseen vastaamisen olevan vapaaehtoista. Vastaukset palautuivat Kaunisjärvelle, josta tutkimuksen tekijä haki ne itselleen.

6.4 Kehittämisehdotukset

Tämän opinnäytetyön tuloksien pohjalta voidaan esittää seuraavia kehittämisehdotuksia omaisyhteistyöhön Kaunisjärven vanhainkodilla:

1. Omahoitajan roolin selkeyttäminen
2. Säännölliset palaverit omaisten ja omahoitajan kanssa.
3. Asukkaan elämänhistorian tunteminen, esimerkiksi elämänhistorialomakkeen käyttöön ottaminen.
4. Henkilökunnan koulutus.

6.5 Jatkotutkimushaasteet

Opinnäytetyön tulokset olivat samansuuntaisia aiempiin tutkimuksiin verrattuna. Hoitajilta odotettiin aktiivisempaa kanssakäymistä omaisten kanssa. Hoitajilta toivottiin rohkeutta lähestyä omaisia ja rohkaista omaisia osallistumaan läheisen hoitoon. Jatkossa voitaisiin tutkia miten hoitajat kokevat omaisyhteistyön ja miten heidän näkökulmastaan yhteistyötä omaisten kanssa voisi kehittää.

6.6 Oma ammatillinen kehittyminen

Opinnäytetyötä tehdessäni pohdin suomalaisten hoitolaitosten hoitokulttuuria ja omia tapojani tehdä hoitotyötä. Ihmistä tulisi hoitaa kokonaisuutena. Tähän kokonaisuuteen kuuluu hoidettavan lähiomaiset. Itse tiedostan nykyään paremmin omaisten merkityksen hoidossa olevalle ihmiselle. Olen myös enemmän kiinnittänyt huomiota siihen miten kohtaan omaisen.

Toimivan omahoitajuuden hyvät puolet tulivat tutkimusta tehdessä monta kertaa esille. Samoin hoidettavan ihmisen elämänhistorian tunteminen. Omahoitaja voisi sään-

nöllisesti olla yhteydessä asukkaan/hoidettavan lähiomaiseen. Yhteydenpitokäytännöt voitaisiin sopia uuden asukkaan muuttaessa hoitolaitokseen. Selkeä informaatio hoitolaitoksesta ja vanhuksen asioista tiedottaminen ovat omaisille tärkeitä. Tutkimuksen tekeminen omaisyhteistyöstä lisäsi mielenkiintoa vanhustyön kehittämiseen.

LÄHTEET

- Forma, L., Jylhä, M., Aaltonen, M., Raitanen, J. & Rissanen P. 2012. vanhuuden viimeiset vuodet. Sastamala. Vammalan kirjapaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 18. uud. p. Helsinki: Tammi.
- Huttunen, J. 2008. Ikäihmisten määrä Suomessa. Viitattu 27.1.2014. www.terveyskirjasto.fi
- Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen K. 2009. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: WSOY.
- Koivisto, K. & Mäntysaari E. 2012. Omaisyhteistyön käytännön kokemuksia Voutilakeskuksen Uppsalakaaren osastolta. Opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu.
- Kotilainen, H. 2002. Yksityisyyden ja yhteisöllisyyden turvaava laitoshoidoympäristö. Teoksessa Voutilainen, P., Vaarama, M., Backman, K., Paasivaara, L., Eloniemi-Sulkava, U. & Finne-Soveri, H. (toim.) Ikäihmisten hyvä hoito ja palvelu. Opas laatuun. STAKES. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kotiranta, T. 2012. Viitattu 5.2.2014. www.omaishoidolleen.fi.
- Kotiranta, T. & Laakso, T. 2011. Kohti luottamuksellista yhteistyötä - omaisyhteistyön toimintamalli vanhuspalvelussa. Viitattu 8.3.2014. www.ikakaste.fi.
- Koski, L. 2013. Johtaja, Kaunisjärven vanhainkoti. Rauma. Henkilökohtainen tiedonanto 13.11.2013 & 10.3.2014.
- Kotkaslahti, M. 2011. Omaisten ja henkilökunnan välinen yhteistyö Linnea Kodissa. Opinnäytetyö. Tampereen ammattikorkeakoulu.
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista. 1992. L 3.8.1992/734 muutoksineen.
- Lehtonen, T. 2005. Yhteistyö vanhainkodin henkilökunnan ja asukkaan omaisten välillä. Pro gradu-tutkielma. Tampereen yliopisto.
- Mäkisalo-Ropponen M. 2008. Omaiset pitkäaikaishoidossa. Sairaanhoitajalehti 11/2008. Viitattu 2.7.2014. www.sairaanhoitajaliitto.fi/ammattilliset_urapalvelut.
- Rauman kaupungin www-sivut. 2014. Viitattu 27.1.2014. www.rauma.fi.
- Salin, S. 2008. Lyhytaikaisen laitoshoidon reaalimalli vanhuksen kotihoidon osana. Väitöskirja. Tampereen yliopisto.

Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut 2013. Viitattu 7.9.2014.
www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut.

Suomisanakirja 2014. www.suomisanakirja.fi. Viitattu 7.11.2014.

Tamminen, M. 2012. Kohtaa omainen. Opinnäytetyö. Turun ammattikorkeakoulu.

Uronen, R. 2011. Omaisten käsitykset yhteistyön rakentumisesta ja tuen tarpeesta dementiakodeissa. Pro gradu-tutkielma. Tampereen yliopisto.

Pukuri, T. 2002. Teoksessa minun hoitajani. Munnukka, T. & Aalto, P.(toim.) Vantaa: Tammi.

Vaarama & Voutilainen, P.2002. Omaiset tukena arjen areenoilla. Teoksessa Voutilainen, P., Vaarama, M., Backman, K., Paasivaara, L., Eloniemi-Sulkava, U. & Finne-Soveri, H. (toim) Ikäihmisten hyvä hoito ja palvelu. Opas laatuun. STAKES: Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.

Vehviläinen - Julkunen, K. 2006. Hoitotieteellisen tutkimuksen etiikka. Teoksessa Paunonen, M. & Vehviläinen – Julkunen K. Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. Helsinki: WSOY.

LIITE 1

tutkimuksen nimi, tekijä ja vuosi	ketä tutkittiin, kuinka monta tutkimukseen osallistui	mitä tutkittiin	mitä tuloksia	millainen tutkimusasetelma
Muistisairaanhoidon omaisten terveyskeskuksen pitkäaikaisosastolla, tutkimus toimijuudesta. Koivula Riitta, 2013	Terveyskeskuksen pitkäaikaisosaston omaisten toimijuuksia. Haastateltiin omaisia ja henkilökuntaa	Muistisairaiden omaisten toimijuuksia pitkäaikaisosastolla.	Omaisten toiminnan esteet ja mahdollisuudet. Hoitohenkilökunta ei ole saanut koulutusta omaisyhteistyöhön. Tarvitaan valtakunnallinen omaispoliittinen strategia.	Laadullinen, mixed methods. Havainnointi, haastattelut, dokumentit. n= 30 haastattelua, 2 ryhmähaastattelua, 79 havainnointia, 60 dokumenttia, 40 sanomalehtikirjoitusta.
Kohtaa omaisen: omaisten tunteet ja tarpeet hoitohenkilökunnan haasteena ympäristövoimavaroissa hoidossa. Minna Tamminen, 2012.	Laitoshoidossa olevien potilaiden omaisia (n=141)	Omaisten tarpeet ja toiveet. Miten hoitohenkilökunta voi tukea omaisia.	Tutkimustulosten pohjalta luotiin hoitohenkilökunnalle ohjeisto omaisten kohtaamiseen ja tukemiseen.	Kyselylomake
Yhteistyö vanhainkodin henkilökunnan ja asukkaana omaisten välillä. Tiia Lehtonen, 2005.	Erään vanhainkodin omaiset (n=192)	Yhteistyön toteutumista	Yhteistyö toteutuu omaisten arvioimana hyvin. Kehitettävää kommunikoinnin ja yhteisen asiantuntijuuden osalta.	Kyselylomake, jossa strukturoituja kysymyksiä, vääntämiä, avoimia kysymyksiä.
Hoitohenkilökunnan kokemukset omaisyhteistyön sujumisesta. Katila, Anne. 2013.	Vanhusten palvelusumiyksikön hoitohenkilökuntaa (n=6)	Millä tekijöillä oli vaikutusta yhteistyön sujumiseen ja miten siihen voidaan vaikuttaa.	Yhteistyön lähtökohta hoitajien ammattitaito, suhtautuminen omaisiin.	Teemahaastattelu. Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä.
Omaisyhteistyön käytännön kokemuksia Voutilakeskuksen Uppsalankaaren osastolta. Mäntysaari, Elna. Koivisto, Karoliina. 2012.	Hoitohenkilökuntaa ja omaisia. (n=11) viisi omaista, kuusi hoitajaa	omaisyhteistyön vaikutusta ikäihmisen hoidon laatuun, terveyden edistämiseen ja vanhusten hoitotyön kehittämiseen.	Koulutuksista hyötyä niiden myötä yhteistyö lisääntynyt. Asiakaspalautejärjestelmän kehittäminen tarpeellinen.	Avoin haastattelu.
Omaisyhteistyön rakentuminen muistisairaanhoidon omaisten ja hoitohenkilökunnan kesken. Ruohonen Kirsi. 2012.	Pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevien potilaiden omaiset (n=309)	Selvitettiin omaisten toiveita ja tarpeita liittyen heidän omaan hyvinvointiinsa ja kanssakäymiseen hoitohenkilökunnan kanssa.	Tulosten pohjalta hoitohenkilökunnalle tuotettiin ohjeistus materiaalia omaisyhteistyön parantamiseksi.	Postikysely, vääntämiä ja avoimia kysymyksiä.
Auttava kanssakäyminen - Substantiivinen teoria kriittisesti sairaan potilaan läheisen ja hoitavan henkilön välisestä yhteistyöstä. Potinkara, Heli. 2014.	Tehohoidossa olevien potilaiden läheiset ja henkilökunta. (n=46)	Kriittisesti sairaan potilaan omaisen ja hoitohenkilökunnan välinen yhteistyö.	Yhteistyö on auttavaa kanssakäymistä. Onnistunut yhteistyö synnyttää luottamusta. Tytökimpuksen tuloksia voidaan hyödyntää käytännön	Suullinen ja kirjallinen yhteistyön kuvaaminen.

Tietokanta	Hakusanat ja hakutyyppi	tulokset	hyväksytyt
Tyрни	Sanahaku pitkäaikaishoito?	4	1
	omainen yhteistyö?	24	2
	omaisyhteistyö	0	0
Medic	Sanahaku omaisyhteistyö laitoshoidossa	57	1
	pitkäaikaishoito	219	4
Melinda	omaisyhteistyö	5	2
Theseus	Hoitotyön	1	1
	koulutusohjelma	65	1

LIITE 2

Kysely Kaunisjärven vanhainkodin asukkaiden omaisille yhteistyöstä hoitohenkilökunnan kanssa

Taustatiedot

Vastatkaa ystävällisesti ympäröimällä teille oikea vaihtoehto ja merkitsemällä ikänne numeroin.

1. Vastaajan sukupuoli
1 Mies
2 Nainen
2. Vastaajan ikä
_____
3. Vastaajan sukulaissuhde
1 puoliso
2 lapsi
3 sisar
4 muu sukulainen
5 ystävä
4. Käyn tapaamassa omaistani
1 lähes päivittäin
2 kerran viikossa
3 useammin kuin kerran kuussa
4 noin kerran kuussa
5 harvemmin kuin kuukausittain
5. Jos ette voi vierailla omaisenne luona niin usein kuin haluaisitte, mikä siihen on syynä?
1 olen töissä
2 vointini on niin huono, etten kykene
3 minulla ei ole kulkuvälinettä
4 kulkeminen vanhainkotiin on kallista
5 asun kaukana
6 en pidä sitä tarpeellisena

Vastatkaa ystävällisesti alla oleviin väittämiin ympäröimällä mielestänne parhaiten teille sopivan vaihtoehdon numero:

1 = Täysin eri mieltä, **2** = Eri mieltä, **3** = En osaa sanoa, **4** = Samaa mieltä, **5** = Täysin samaa mieltä

Ilmapiiri Kaunisjärven vanhainkodilla	Täysin eri mieltä	Eri mieltä	En osaa sanoa	Samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
6. Koen olevani tervetullut Kaunisjärvelle	1	2	3	4	5
7. Vanhainkodin ilmapiiri on hyvä	1	2	3	4	5

8. Hoitajat keskustelevat kanssani	1	2	3	4	5
9. Yhteistyö henkilökunnan kanssa on sujuvaa	1	2	3	4	5
Henkilökunta					
10. Henkilökunta huomio minut	1	2	3	4	5
11. Henkilökunta arvostaa mielipiteitäni liittyen omaiseni hoitoon	1	2	3	4	5
12. Minulle on esitelty läheiseni omahoitaja	1	2	3	4	5
13. Minulle on esitelty muuta henkilökuntaa	1	2	3	4	5
14. Minulle on esitelty lääkäri	1	2	3	4	5
15. Saan riittävästi tietoa läheiseni hoidosta	1	2	3	4	5
16. Saan riittävästi tietoa vanhainkodin toiminnasta ja tapahtumista	1	2	3	4	5
Vuorovaikutus					
17. Hoitajat kertovat mielellään läheiseeni liittyvistä asioista	1	2	3	4	5
18. Kysyn hoitajilta läheiseni hoitoon liittyvistä asioista	1	2	3	4	5
19. Voin halutessani kertoa henkilökunnalle luottamuksellisia asioita	1	2	3	4	5
20. Minulta kysytään läheiseni elämästä ja historiasta	1	2	3	4	5
21. Mielestäni on tärkeää, että hoitajat tuntevat läheiseni elämänhistoriaa	1	2	3	4	5
22. Luotan, että omaisestani pidetään hyvää huolta	1	2	3	4	5
23. Minusta tuntuu, että henkilökunta välttelee minua	1	2	3	4	5
Yhteistyö henkilökunnan kanssa					
24. Yhteistyö henkilökunnan kanssa on riittävää	1	2	3	4	5
25. Minut on kutsuttu hoito- ja palvelusuunnitelman laadintilaisuuteen	1	2	3	4	5
26. Minut on kutsuttu hoito- ja palvelusuunnitelman tarkistustilaisuuksiin	1	2	3	4	5
27. En pidä tärkeänä osallistua hoito- ja palvelusuunnitelman tekemiseen	1	2	3	4	5
Yhteistyö omahoitajan kanssa					
28. Yhteistyö omahoitajan kanssa on riittävää	1	2	3	4	5

29. Olen keskustellut läheiseni omahoitajan kanssa	1	2	3	4	5
30. Tunnen läheiseni omahoitajan henkilökohtaisesti	1	2	3	4	5
31. Läheiseni omahoitaja ottaa minuun yhteyttä , jos läheiseni voinnissa tapahtuu muutoksia	1	2	3	4	5
Yhteistyön tukeminen					
32. Haluaisin vieraillla useammin omaiseni luona	1	2	3	4	5
33. Kanssani on neuvoteltu läheiseni hoidosta	1	2	3	4	5
34. Haluan osallistua säännöllisiin hoitoneuvotteluihin	1	2	3	4	5
35. Hoitoneuvotteluja pidetään riittävän usein	1	2	3	4	5
36. Haluan osallistua omaisten iltoihin	1	2	3	4	5
37. Olen tietoinen omaisraadin toiminnasta Kaunisjärvellä	1	2	3	4	5
Toiminta yhteistyön edistämiseksi					
38. Minua rohkaistaan osallistumaan omaiseni hoitoon	1	2	3	4	5
39. Minua rohkaistaan osallistumaan hoidon suunnitteluun	1	2	3	4	5
40. Henkilökunta rohkaisee minua kysymään epäselvistä asioista	1	2	3	4	5

Omia toiveita yhteistyön kehittämiseen:

Kiitos vastauksistanne!

ARVOISA OMAINEN / LÄHEINEN

Opiskelen Satakunnan ammattikorkeakoulun Terveysosaamisalueella Raumalla ja valmistun terveydenhoitajaksi. Teen opintoihin kuuluvaa opinnäytetyötä, jonka aiheena on omaisyhteistyö Kaunisjärven vanhainkodilla. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten yhteistyö vanhusten omaisten ja hoitohenkilökunnan välillä toimii tällä hetkellä. Tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa, jolla yhteistyötä voidaan kehittää. Tutkimus toteutetaan yhteistyössä Rauman Kaupungin ja Kaunisjärven vanhainkodin kanssa.

Olkaa ystävällinen ja vastatkaa ohessa olevaan kyselylomakkeeseen ja palauttakaa se oheisessa kuoressa viimeistään 8.5.2014. Kuoren voi palauttaa Kaunisjärven aulassa olevaan laatikkoon, mikä on neuvonnan vieressä tai postitse. Postimaksu on jo maksettu. Kyselylomakkeeseen vastataan nimettömänä ja vastaukset käsitellään luottamuksellisesti.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista, mutta Teidän vastauksenne ovat ensiarvoisen tärkeitä, jotta omaisten ja hoitohenkilökunnan välistä yhteistyötä voidaan kehittää toivomallanne tavalla.

Vastausohjeet löydätte kyselylomakkeesta. Mikäli haluatte lisätietoja tutkimuksesta, voitte ottaa yhteyttä tutkimuksen tekijään.

Vastauksistanne kiittäen,

Tuuli Aaltonen
sairaanhoitaja, terveydenhoitajaopiskelija